

הַנְּצָנִים נֶרְאוּ

הרבנית אסתי רוזנברג ראש בית המדרש לנשים מגדל עז

פסוקי הפרשה הראשונה של קריאת שמע שאנו אומרים 'ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמיים באהבה' מציירים את האופק של העברת המסורת מדור לדור, "וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַנְיָהּ וְדַבַּרְתֶּם בָּם... וְקִשְׁרֹתֶם לְאוֹת עַל יָדְכֶם... וְכִתְבֹתֶם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ" (דברים ו, ז-ט). יש דרכים רבות לחלום ולהעביר ערכים ואמונות מדור לדור: לימוד תורה עם הבנים והבנות, קיום מצוות מוחשיות של תפילין על הזרוע וכתובת דברי התורה על מזוזות בתינו. נראה לי שהתורה מציעה את הכתיבה ככלי מוחשי שבו מתנסחים ומתבררים הערכים והמחשבות שלובנו טרם הכתיבה.

בתחילה הפה משיח ללב והוגה בינו לבין עצמו, ולאט-לאט כמו זרעים שנזרעו הדברים מתבררים וכבר אפשר לשתף אותם עם אחרים, לפתוח בהיסוס או בביטחון את המחשבות ואת הלימוד החיצוני והפנימי עד לשלבים מתקדמים של חברותא ולימוד משותף בחבורה.

על המילים 'ושיננתם לבניך' אמרו חז"ל "שיהיו דברי תורה משוננים בפין" (מדרש אגדה דברים ו). הלימוד המשותף והוראת הבנים גורמים ללומדים לנסח את תלמודם לכדי משנה סדורה; היכולת ללמד אחרים מגיעה רק אחרי שהדברים נהירים וברורים למלמדים. דומתני שהמדרגה הגבוהה ביותר של לימוד היא היכולת לכתוב אותו, לנסח ולהגדיר את הדברים. תהליך הכתיבה טומן בחובו את ההזדמנות לנסח את הדברים וליילד אותם לאוויר העולם, ותהליך זה חשוב גם מבחינת הלימוד וגם מבחינה פנימית. הכותבים נדרשים להרחיב את המבט מעבר לנקודת המבט האישית שלהם ולהזדהות עם הכתיבה; הכתיבה היא תהליך מתמיד של תרגום והפצה של דברי תורה.

תפילתנו ככותבות זהה לפסוקים בדברים ומבקשת שהדברים הנכתבים על מגילת ספר ילוו את הכותבות וגם את הקוראים בכל המקומות בחייהם, על מפתן הדלת ובבית פנימה.

כך מתהווה גם תורת בית המדרש שלנו: בתחילה נרקמה שפה פנימית שזר לא יבין, אינטימיות בית מדרשית "אֲשֶׁר יִחְדּוּ נִמְתִּיק סוּד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלְךְ בְּרָגְשׁ" (תהלים נה, טו), מחשבות ראשוניות של לימוד והפנמה שכוחן באינטימיות ובצניעות.

עם התבגרות בית המדרש והרחבת שנות הלימוד בבית המדרש חדרה ההבנה שהתורה הנלמדת אינה צריכה להישאר בין ארבעת הכתלים של בית המדרש. ההבנה הייתה כפולה: תהליך הכתיבה ייטיב עם הכותבות, והן תעמקנה בלימודן

ותרכושנה כלים לכתובה תורנית משמעותית מחד גיסא, ומאידך גיסא הן תלמדנה גם להרחיב את השפה הבית מדרשית אל עבר עולמות העשייה, והקוראים יוכלו להיכנס פנימה אל הסוד.

"אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת" (משנה, אבות ב, ח).
אנו רואים במאמרים אלו הזדמנות להרחיב את תורת בית המדרש ולהנגישה לציבור אוהבי תורה המצויים בכל מרחבי החיים, בוגרות בית המדרש וגם בוגרות ובוגרים של בתי מדרש אחרים, בעלי בתים (נשים וגברים) השמחים להגות בתורה בשבתם בבית ובלכתם בדרך.

במהלך שנת תש"ף, בצילה של מגפת הקורונה, הוזמנו תלמידות שנה ג' ומעלה לכתוב מפרי לימודן על נושא 'המקום' בתנ"ך, במחשבה ובתורה שבעל פה. טיפין-טיפין, עם התהפכות חיינו, ולפעמים כפשוטה, עם סגירת כותלי בית המדרש הפיזיים, ניסו הלומדות ואף הצליחו להוציא תחת ידיהן מתורתן.

אנו גאים בהן מאוד על המאמץ, על ההתמדה ועל הכתיבה אף מרחוק ובתנאים מאתגרים, ואני מאחלת לכל הכותבות שתמשכנה לגדול ולהתפתח בתורה בכל ענפיה. התרגשנו לקבל גם כמה מאמרים מבוגרות אשר הצליחו לפנות לתורה זמן ומקום בעומס החיים. יישר כוח גדול, זה לא מובן מאליו.

"הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, עַת הִזְמִיר הַגִּיעַ" (שיר השירים ב, יב). זהו גיליון ראשון וראשוני - וחלומותינו גדולים. אנו מקווים שגיליון זה, אשר ניצניו בבית המדרש, יצמח ויכה שורש ויהפוך לאילן, והאילן יצמיח ענפים ועלים בכתיבה תורנית נשית ברמה גבוהה בכל ענפי התורה - תנ"ך, מחשבה, חסידות, הלכה וגמרא. אנו שואפים שהגיליונות הבאים ישמשו בית לכתובה נשית תורנית מתוך בית המדרש שלנו (צוות, תלמידות ובוגרות), מבתי מדרש אחרים ומפרי ידיהן של נשים אוהבות תורה בכלל. כמו כן אנו מייחלים כי מאמרים אלו, הנכתבים בבית המדרש ומחוצה לו ונקראים בכל אתר ואתר יהיו בית מדרש חי ותוסס, מפגש רב השפעה של תורת חיים.

יהי רצון שנותן התורה ישלח ברכה במעשי ידינו ושחפצנו יעלה יפה ונצליח להגדיל תורה ולהאדירה.

גיליון זה יוצא לרגל הגיעה לגבורות של גברת דבורה מוזס, אישה אצילה אשר בני משפחתה הבינו שלימוד תורה ועידודן של נשים ללמוד וללמד, לכתוב ולהתפתח בתורה, ישמח אותה ויגביר כוחה לעוד שנים רבות בבריאות ובנחת. זכות גדולה היא לנו, ואנו מודים בשם הכותבות והקוראים למשפחת מוזס - ובייחוד לאמיר - על השותפות, המעוף והדחיפה. אנחנו מעריכים זאת מאוד ומאחלים לגברת מוזס עוד שנים רבות של בריאות ונחת עם כל הצאצאים.

הפקת גיליון זה והנגשת התורה הנלמדת באמצעותו לא היו מתאפשרות ללא הליווי הצמוד של אנשי מעשה וחזון אשר היו שותפים פעילים מהרגע הראשון ועד המוצר

המוגמר: בראש ובראשונה גילה ברקוביץ סמין, אחראית בוגרות וקשרי חוץ בבית המדרש, אשר עבדה ללא לאות על כל הצדדים הארגוניים עם הלל מן, שותפנו משיבת הר עציון. גילה השקיעה רבות בצדדים הטכניים, הארגוניים והכלכליים למען תוכלנה הכותבות לכתוב בנחת. במהלך העבודה זכתה גילה ללדת את בתה בבריאות ובחסדי שמיים, ושירה שור, מחליפתה בתפקיד, נכנסה לנעליה של גילה והביאה את הגיליון לידי גמר בעיסוק נרחב בכל הפרטים הקטנים. גילה, הלל ושירה, בשם לומדות בית המדרש, בוגרותיו ובעיקר בשם הכותבות והקוראים אני מודה לכם מאוד.

תודה והערכה גדולה מסורות לכן הכותבות על שפתחתן בפנינו את דברי תורתכן, עמלתן לכותבם בנעימות ובבהירות ונגעתן בנו ובתורה. זכיתן וזכינו. אשריכן. תודה גם לחברי הצוות שליווה אתכן בתהליך - חני קליימן, הרב קובי גיגי והרב אבישי שרייבר - אשר זכו ללבן עם הכותבות את דברי התורה טרם כתיבתם.

הערכה ותודה מיוחדת שלוחה לשרה פרידלנד בן ארזה, העורכת המקצועית והמסורה. עריכתה של שרה, גם מבחינה מקצועית וגם מבחינה תורנית, הוציאה מכל אחת מהכותבות את המיטב שבה. בעדינות ובמסירות היטיבה שרה לשאול, להפנות, להקשות ולברר עד שהצליחה כל כותבת לדייק במילותיה. שרה, יברכך נותן התורה בעוד שנים רבות ובריאות של עשייה שתורה וכתובה שלובות בה זו בזו.

נסיים בהודאה על העבר, 'ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש', 'ועל ניסיך שבכל יום עימנו ועל נפלאותיך', ובתפילה על העתיד להמשך לימוד תורה משמעותי בבית המדרש שלנו, בתפילה לשלום עם ישראל ובריאות לעם ישראל ולעולם כולו.

'והאר עינינו בתורתך, ודבק ליבנו במצוותיך'.